Dr. Prohászka Ottokár

SZÉKESFEHÉRVÁRI PÜSPÖK

FŐPÁSZTORI SZÓZATA

AZ 1914. ÉVI NAGYBŐJTRE.

SZÉKESFEHÉRVAR.
NYOMATOTT AZ EGYHÁZMEGYEI KÖNYVNYOMDÁBAN
1914.

Krisztusban Kedves Hiveim!

Taval ültük meg az egyház fölszabadulásának s jogfosztottságból való felemelkedésének 1600-ik évfordulóját, s úgy ültük azt, mint lelkünk hazájának s kedves, családi otthonának édes ünnepét. Minden ország, minden család megszokta ülni nagy emléknapjait; ez az érzés vezetett minket is, azért ünnepeltünk. Hiszen az egyház a mi hazánk, az az ország, melyet Krisztus Urunk alapitott s melynek mi vagyunk polgárai; az egyház az az ország, melyben nevelkedünk s melyből az örök hazába megy át majd a lelkünk, abba az országba, mely fönmarad s akkor is fön lesz, mikor

Európa térképe már rég elváltozott, — mikor már nemcsak poraink vegyültek el a földdel, hanem magát ezt a hazai földet is elsöpörte az idők árja. Már csak természetes, hogy szeretjük s becsüljük ez örök hazának tornácát, az anyaszentegyházat! Továbbá az Egyház az Isten háza, hol az Isten gyermekei otthon vannak, tehát a mi házunk. Ezt a házat Krisztus tervezte s épitette az ő izlése szerint; falai erősek, kapui bevehetetlenek; berendezésén látni, hogy ez régi, nemesi ház. Minden szolid és értékes benne s bevált már sok évszázadon át. A ház termeiben a család nagy férfiainak s leányainak képei lógnak a falon; oltárai szent kövek, mécsesei a szentek példái; mindenütt régi emlékekkel találkozunk, mintha nagy ősök lovagtermeiben járnánk s bármily gyöngék s gyarlók legyünk, azt kell mondanunk, hogy itt otthon vagyunk. Jól tettük tehát, hogy a

lelkek hazájának s az Isten gyermekei otthonának jubileumát ültük; magunkat becsültük meg azzal.

S én ez érzésekből kiindulva szeretném fokozni bennetek az anyaszentegyház nagyrabecsülését, szeretném nevelni a hozzá való ragaszkodást, hogy élénk érzéstek legyen arról, hogy mi az egyház s hogy mit ad Isten az egyház által nekünk s hogy mennyire kell hozzá huznunk s benne mint szivünk — lelkünk otthonában békénket s nyugalmunkat meglelnünk. S erre nem az egyház történelmi nagyságával s világtörténelmi szereplésének bemutatásával szeretnélek rávezetni; még azokat a nagy szolgálatokat sem akarom fölsorolni, melyeket az egyház az emberiségnek tett, mikor a durva erkölcsöket szeliditette, a családot, a házasságot, a gyengét s beteget tisztelettel köritette s a szociális viszonyokat javitotta; ez

mindig igaz s halhatatlan érdeme az anyaszentegyháznak; de én az egyházat most nem erről az oldalról mutatom be nektek, hanem arról, hogy azt nézzétek s értsétek meg, hogy minden történelemtől s társadalmi s politikai szereptől eltekintve, mi az egyház nekem, az én vallásos lelkemnek, — mit ad az egyház nekem, az én vergődő s megnyugvást szomjazó szivemnek, — melyek azok a páratlan jótétemények, melyeket csak nála lelek s melyek nélkül a világgal s összes haladásával be nem érem. Azt szeretném öntudatotokra hozni, hogy mennyire nyugtatja s csititja el a küzködő s Istent s békét kereső lelket az anyaszentegyház, s hogy mily kimondhatatlanul segiti meg s érezteti meg az emberrel, hogy „ime, én értlek, anyád vagyok, én hozom s én adom azt neked, mit senki más adni nem tud, s ami nélkül magad élni sem birsz.“

S mi legyen már most az, mit az ember lelke megnyugtatására első sorban keres s amit sehol másutt nem talál, csak az anyaszentegyházban? Meglehet, hogy azt mondjátok, hogy hit kell az emberbe s tiszta sziv s hogy az Isten kegyelme s áldása kell az életre s becsületesség és munkakedv a boldogulásra s hogy ezt kell keresnünk Krisztus egyházában is s hogy ezt adja meg nekünk első sorban az anyaszentegyház. S én nemcsak hogy nem tagadom, hanem nagyon erősitem és sürgetem, hogy az emberbe első sorban hit és tisztesség kell s hogy azt kell keresnie az egyházban is; de ha arról a páratlan s egyetlen jótéteményről van szó, melyet épp az egyházban lelek s a mely miatt az ugy a lelkemhez nőtt, s én a keblén ugy érzem magamat, mint a csecsemő édes anyja keblén, akkor azt kell mondanom, hogy az nem a hit s nem a

tiszta szív, — nem az Isten áldása s a becsületesség, hanem az ezek megszerzésére *szükséges kapcsolatom Urammal Istenemmel.* Az a különösen nagy jótétemény, melyben az egyház által részesülök, abban áll, *hogy az egyház által jutok legközelebb Istenhez, — hogy nekem az anyaszentegyházban külön, Krisztustól rendelt kapcsolataim vannak az Istennel,* — hogy *én ott Vele titokzatosan érintkezem,* — hogy én *ott meglelem azokat az érintkezési pontokat, melyeken Istent s az ő sz. kegyelmeit,* — mondjuk — az *ő érintéseit megtapasztalom s hogy ezekben a kapcsolatokban s ezeken az érintkezési pontokon megtaláljuk azt, amire Szt. Pál buzditja az embereket, mikor mondja „hogy keressék az Istent, ha talán tapasztalás által megtalálnák őt.“* (Act. 17, 27.)

Ime, ez kell az emberi szivnek s az

Úr Jézus tudta, hogy ez kell nekünk; tudta azt is, hogy ezt az igényt csakis ő tudja kielégiteni s akarta ís azt kielégiteni az által, hogy maga közt s a hivő ember közt az anyaszentegyházban oly kapcsolatokat rendelt, amilyenek sehol sincsenek, sem a csillagos égbolton, sem a virágos réten, sem az imádkozó emberi lélekben. Igaz, hogy a csillagos égbolt s a virágos rét s az imádkozó érzés is Istenhez kapcsol minket; de Jézus ezeken kivül akart számunkra biztos s objektiv kapcsolatokat adni s ezeket az anyaszentegyházba tette le. Hogy melyek ezek a Jézusi kapcsolatok közte s a hivő közt, azt mindjárt megmondom; előbb azonban rá akarok mutatni arra, hogy mennyire igényli az emberi lélek ezt a kapcsolódást Istenhez s a túlvilághoz. Jézus ismerte az emberi sziv ösztönét s vonzódását a titkos, láthatatlan világ iránt; tudta, hogy kiván-

csiak vagyunk a láthatatlan világra s szeretnők annak fátyolát föllebbenteni s vele valamiképen érintkezésbe lépni. Jézus látta az emberek törekvésének számtalan megnyilatkozását, azt t. i. hogy ők nemcsak következtetni akarnak a világ fölséges műveiből az Isten létére s hogy nemcsak hinni akarnak benne, hanem hogy érintkezni is akarnak vele. Látta, hogy régen és most szellemeket idéznek s hivják a lelkeket, hogy közéjük lépjenek s velük beszéljenek; — látta, hogy úgynevezett titkos tudományokon (okkultizmusz) törik az eszüket s útmutatásokat keresnek a túlvilággal való érintkezésre; — látta, hogy az emberek régen is és most is be akarnak avattatni sz. titkokba, úgynevezett mysteriumokba s azokban akarnak fölvilágositttatni, megtisztulni, ujjászületni, akarják az Isten erejét megérezni. Sok tévely, sok babona nőtt ki e talajon; de

azért az a talaj mégis csak a lélek talaja s ami ott nőtt, az végre is a léleknek mélységes igényeiből s szükségleteiből nőtt ki. Igaz, hogy a babona s a sokféle szellemidézés kinövés volt ; de azért mégis az életnek, bár félreértett megnyilatkozása volt, mely a tévelyben is azt hirdette, hogy szükségünk van ilyesmire. Úgy voltunk e balhittel mint a gazzal, mely jó földön is megterem, sőt ott még jobban terem meg, mint a rossz földben ; annak pedig, hogy ott terem, nem a föld az oka, hanem a föld gondozója, ki a parajt nőni hagyja s a föld termékenységét jóra föl nem használja.

Szóval az Úr Jézus ismerte az emberi természetnek az Istenbe s az isteni, titkos világba való odahajlását s tudta azt, hogy nekünk nemcsak hit kell arra nézve, hogy Isten van s hogy jó s irgalmas irántunk, hanem hogy nekünk tett kell, nekünk va-

lamiféle kapcsolat kell, mely által Istennel érintkezünk. Ugyancsak az Úr Jézus tudta, hogy nekünk nem csak evangelium vagyis jó hir kell arról, hogy hajdanában ő itt járt a földön s hogy igy meg ugy cselekedett, hanem, hogy mi manapság is szeretnénk azzal a Krisztussal érintkezni, szeretnők valahogy a szavát venni, szeretnénk tőle lelkünk sebeire írt kapni, szeretnénk általa személyesen s közvetlenül megenyhülni s benne megpihenni. Igy tettek az emberek Jézussal, mikor a földön járt. Zachaeus be nem érte azzal, amit Krisztusról tudott, hanem látni akarta ezt a fölséges istenembert s azért mászott fel a vadfügefára s Mária Magdolna hasonlóképen nem érte be azzal, amit Krisztusról hallott, hogy irgalmas és kegyelmes és hogy szereti a megtérő bünösöket; neki nem volt elég ez a „jó hir," ez az evangelium; hanem ugy érezte, hogy oda kell mennie s lábaihoz

borulnia s lábait könnyeivel öntöznie, hogy azután meghallja azt a szót, mely neki szól amelytől megenyhül s megkönnyebbül. Elment, leborult és sirt, de azután meg is hallotta, amit volnakép hallani akart: „Asszony, megbocsáttatnak a te büneid.“

Hát K. hiveim, nekem is, nektek is ez kell. Mi be nem érjük azzal, hogy halljuk vagy olvassuk a szentirásban, hogy az Isten irgalmas s hogy szeret minket s hogy kegyelmet ad és bocsánatot. Azt érezzük ugyanis ilyenkor, hogy hiszen hirnek igazán jó hir ez s szivesen fogadjuk, de mi nem akarunk e kegyelemről s irgalomról csak hirt venni, hanem mi azt az irgalmat s kegyelmet önmagunkon akarjuk megtapasztalni; mi is ugy akarjuk valahogyan Krisztust megközeliteni, mint ahogyan megközelitették őt Magdolna, kinek büneit megbocsátja s az apostolok, kiknek az utolsó vacsorán Krisztus önma-

gát adja. Mi nemcsak régi szent hir alapján, hanem személyesen akarunk vele érintkezni; akarjuk nekünk szóló szavát venni s azzal a csak hirül hozott szóval, legyen az még oly szent és jó és biztató hir, be nem érjük. Hiszen, hogy Isten van s irgalmas, azt a próféták is hirdették s hogy megbocsátani tud s hogy kegyelemben fogad vissza, azt az evangélium gyönyörü példabeszéde a tékozló fiuról ugyancsak lelkünkre köti, de hát ugy-e mi mindnyájan, ti is K. H. s én is, mindezek hegyibe a nekünk szóló igét, a lelkünket fölszabaditó s Istentől nekünk, éppen nekünk juttatott bocsánatot keressük. S erre nézve mondom én, hogy jól tesszük, mert a szivünk érzését s lelkünk természetes ösztönét követjük.

Most *már az a kérdés, hogy hogyan elégitette ki az Ur Jézus lelkünknek ez ösztönét s szivünknek e termé-*

szetes vágyát; az a kérdés, hogy *rendelt-e ily jelenvaló kapcsolatokat közénk s maga közé*, melyek által ő különkülön hasson mindnyájunkra s hogy mindnyájan, még pedig mindegyik külön, én is, ti is, vegyük lelkének érintéseit? S erre a kérdésre azt feleli keresztény katholikus hitünk, hogy igen, hogy éppen ebben az erős hitben, melyet Krisztus hozott a földre s melynek az anyaszentegyházban szervezetet adott, találjuk meg az Istent kereső s vele kapcsolódni kivánó emberi lélek igényeinek kielégitését; ő maga rendelte e kapcsolatokat s e kapcsolatokban vesszük mi is, vesszük itt és most mindazt, amiben az Úr Jézus földön jártakor részesitette a hozzá közeledő lelkeket.

Hét ilyen kapcsolat van, ez a hét szentség, a jelenvaló s velünk titokzatosan közlekedő Úr Jézusnak hét érin-

tése, melyekben épp ugy hat lelkemre, mintahogy hatott földön jártakor tanitványaira. Azért is a szentségek felvételekor nem a papot kell nézni, hanem a ténykedést, az ugynevezett „opus operatum"-ot s e *ténykedésben kell fogadni a jelenvaló Krisztusnak titokzatos érintését*, mellyel elkemre hat.

Igy pl. mikor a *keresztség szentségét* felveszem, akkor gondolhatok ugyan arra, hogy hogyan keresztelkedtek régen zsidók és pogányok s hogy mit mondott hajdanában Krisztus Nikodémusnak a lélek ujjászületéséről vizből és Szentlélekből; de ha csak ezt gondolom, akkor a multnál időzöm, melyet legfölebb megsóhajthatok, de föl nem támaszthatok. Nem, k. h. ez mind kevés volna s nem ezt akarta Krisztus nekünk adni; ő nem emléket adott, ő nem csak hirmondást rendelt, hanem folytonos valóságot rendelt s a keresztség

is nem Nikodemus, nem Sz. Pál keresztségének emléke, hanem itt és most ujjászületése a megkereszteltnek. Mikor én keresztelkedem, akkor én születek újjá s az uj élet forrása fakad föl lelkemben. Itt és most fakad az az uj élet, mert Krisztus most érinti szentségében a lelket. A hitnek e világosságában tekintsünk a keresztkútra templomainkban s gondoljunk a jótéteményre, melyben az Úr keresztelésünkben részesitett; a hitnek e világosságában vigyék a keresztszülők a templomba a keresztelendő gyermekeket s ugyancsak e hittől fölvilágosult lélekkel fogadják otthonukba az édes apa, az édes anya a megkeresztelt csecsemőt; gondolják el azt, hogy félóra előtt ez a csecsemő még pogány volt, de azután Krisztussal találkozott, aki a keresztségben kegyelmét öntötte lelkébe s ezáltal eltörülte eredeti bünét s Isten gyermekévé avatta őt.

Igy kell gondolkoznunk a többi szentségről is.

Ha *a bérmálás szentségében a Szentlelket veszem*, az nem annyit jelent, hogy elgondolom, hogy hogyan jött le hajdanában s hogy felbuzdulok rajta, mint föl-buzdulni szoktam máskor is, ha szép, lelkesitő történeteket olvasok vagy hallok; nem kedves hiveim, ez nagyon kevés volna, hanem akkor azt kell hinnem, hogy Krisztus tényleg pünkösdi kegyelmet s erőt önt belém s hogy elküldi nekem is a Lelket, mint ahogy elküldte régen tanitványaira. Nekem ugyanis nem a történet kell; nem az kell, hogy elmondják, hogy volt hajdanában egyszer valamikor pünkösd is a földön, hanem nekem a valóság kell, — nekem az kell, hogy nekem is pünkösdöm legyen, — hogy én is a Szentlelket vegyem! Nos, k. h., ahogyan nekünk ez a valóságos, pünkösdi Lélek kell,

ugy akarta Krisztus Urunk is azt a valóságos, pünkösdi lelket nekünk adni s ezt adja itt és most, amikor t. i. a bérmálás szentségét fölvesszük.

Hasonlóképen áll a dolog a *penitenciatartás szentségével* s a többi szentséggel is.

Mikor ugyanis gyónni megyek, akkor nemcsak gondolok arra az irgalmas s könyörületes jó szivre, melyből a tékozló fiúról szóló példabeszéd fakadt; s nemcsak azt a jó Jézust állitom szemeim elé, aki hajdanában Jákob kútjánál ülve várta a férjeket mint kendőket váltogató szamariai asszonyt, hogy jobb belátásra hozza s fölszabaditsa büneitől; mert hiszen szép és jó ez az emlékezés s bizalomra is indit, de én nemcsak bizalomra szeretnék ébredni, hanem az én saját büneimtől szeretnék éppúgy szabadulni, mintahogy ő szabadult s úgy szeretném azt meg-

tudni, mintahogy ő tudta meg — mert Krisztustól magától hallotta, — hogy megbocsáttatnak büneim. Igen, csakhogy ehhez az kellene, hogy én is oly személyes érintkezésbe lépjek Krisztussal, mintahogy ő lépett s hogy én is ugy mondhassam el hűtlenségemet, mint ahogy ő mondta azt el, hogy aztán bünbocsátó szavát is oly közvetlenül s oly bizonyossággal vegyem, mintahogy ő vette. Ime, ezt a kapcsolatot teremti meg számunkra az Úr Jézus a szent gyónásban: ott én neki vallom meg büneimet s ugyancsak ott a pap feloldó szavaival őmaga adja meg nekem közvetlenül és személyesen bűneim bocsánatát. S ez az a nagy különbség, melyet mindenki megérez aközt, ha csak magában, bár őszintén és igazán bánja meg büneit vagy ha megtörődve járul a szent gyónáshoz s ott meghallja: „én téged föloldozlak büneid-

től az Atyának és Fiunak és Szentléleknek nevében." Értsük meg magunkat s aggódó szivünket s legyünk hálásak Jézusnak, ki nekünk a szentségeket rendelte, melyekben édes, imádandó személyével kapcsolódunk.

Éppúgy, mikor a *jegyesek az oltárhoz lépnek* s egymásnak hűséget és szeretetet igérnek vagy amikor a *fölszentelendő kispap pappá akar szenteltetni*, s Krisztustól hatalmat kapni az áldozat bemutatására és küldetést a lelkek felvilágositására és gyógyitására; akkor az a jegyesi fogadás s az a papszentelés nemcsak emlékezés és ceremonia, hanem nagy valóság. Akkor ugyanis a jegyesek lelke köré Krisztus kegyelmének gyürüje pántolódik s a fölszentelt papra maga Krisztus lehel rá, mondván: vedd el a Szentlelket, akinek büneit megbocsátod, meg lesznek bocsátva s akinek megtartod,

meg lesznek tartva, s ez mind itt és most történik, sorba végig minden házasságkötésnél s minden papszentelésnél. Gondoljanak a jegyesek s a fölszentelendő kispapok e jelenvaló, nagy s édes valóságra. A ti mennyegzőtök, kedves jegyesek, nem megy ugyan végbe Kánában, hanem Fehérváron vagy Móron vagy Adonyban vagy Dunabogdányban vagy bármely más helyen, de Krisztus ott van, ahol házasságot köttök s áldását adja rátok s kegyelmét adja az élet nehézségeinek s egymásnak elviselésére ; higyjétek ezt erősen s induljon minden jegyespár e hittel az esküvőre, az oltár elé s lépjen igy oda Krisztus elé ! Ugyancsak a kispapok nem a Genezáreti tó mellől valók s apostolokká nem avattatnak Jeruzsálemben ; de bárhonnan jönnek s bárhol szentelik föl őket, ők ott Krisztussal kapcsolódnak s beléje nőnek,

hogy szellemében s erejében tovább dolgozzanak.

S ugyanezt szeretném hangoztatni az *utolsó-kenetről* s figyelmetekbe ajánlani Krisztusnak kegyes, szerető gondosságát, mely őt e szentség rendelésében vezette. Istenem! mikor az ember beteg s az Ur Jézusra gondol, tudom, hogy megsóhajtja azokat a régi betegeket, kiket Krisztushoz vittek s kiket az Ur megenyhitett. Álmatlan éjszakáink sötétségében megelevenednek azok a régi, szent jelenetek, melyekben az Ur elé iparkodtak mindazok, kik „terheltek és fáradtak“ voltak.

De hát ugy-e, az régen volt; én pedig itt nyomom a betegágyat, itt vergődöm s érzem életem hervadását s erőim tünését. Mi vigasztalhat meg engem? Hál' Istennek, hogy maga Krisztus gondolt rám s figyelmeztet az apostol által: „Beteg valaki közületek? hivassa el az egyházi

szolgákat és ezek imádkoznak fölötte, megkenvén őt olajjal az Ur nevében és a hitből jött imádság megszabaditja a beteget és megkönnyebbiti őt az Ur és ha még bűnökben vagyon, megbocsáttatnak neki." (Jak. 5, 14.) Megfogadom ezek hallatára a Krisztusi szót s elhivatom a lelkiatyát s mikor ő az utolsó-kenet szentségében részesit, akkor az én hivő lelkem már nemcsak azokon a régi jeleneteken vigasztalódik s emlékezetem nemcsak az 1900 év előtti betegeket gyógyitó Krisztuson függ, hanem ugy veszem, hogy ő maga ken meg, ő enyhit, ő biztat engem; én az ő keze érintését veszem.

Ime k. h. igy kell a szentségekben lelkünknek jelen kapcsolódásait a jelenvaló Krisztushoz meglátnunk, melyeket ő rendelt s éppen azért rendelte, mert ismerte lelkünk ösztönét s mert tudta, hogy nekem reá ilyen *jelenvaló igényem* van s hogy neki

hozzám ilyen *jelenvaló küldetése* van. Én őreá s nemcsak az emlékére szorulok, nekem nemcsak régi, szent történet kell, hanem szükségem van az ő személyes, édes erős kezelésére, melyet ő meg is akar nekem adni. Jól tudta az Ur Jezus, hogy az ember nemcsak tanokat keres, hanem elsősorban erőt s kegyelmet keres, amely kegyelem által összeköttetésbe jut az erős, élő Istennel s fölszabadul s megenyhül. Nemcsak tanban s hitben akarja az élő Istent megfogni, hanem érintését, erejét akarja megtapasztalni. Ezt a kapcsolatot — ismétlem — adta meg nekünk az Ur Jézus a hét szentségben. Bennünk tapasztaljuk meg legjobban azt is, amit az Ur Jézus a híveknek való kapcsolatáról általánosságban mondott, mikor azt mondta: „Én vagyok a szőllőtő, ti a szőllővesszők; aki én bennem marad és én őbenne, az sok gyümölcsöt terem". (Ján. 15, 5.) Nem mon-

dotta Krisztus, hogy „én vagyok a szentkönyv, melyből kiolvashatjátok, hogy mit higyjetek s mit tegyetek“, — azt sem mondta, hogy „én vagyok az eszmény, a műremek s ti vagytok bámulóim“, — azt sem mondta, hogy „én vagyok a mintaember, akin eligazodhattok“, — azt sem mondta, hogy „én vagyok a nap, ti meg a bolygóim“ ; ezt mind nem mondta, mert keveset mondott volna vele ; hanem igen megmondta azt az isteni valóságot, melyben hivő s Krisztus érintkeznek s azért hangzik az oly páratlanul, hogy én vagyok a szőlőtő, az a nedvet szivárogtató s életet lüktető gyökér s belőlem való az a titokzatos életerő. mely a lélekben a hajtást hajtja, a lombot fakasztja s a gyümölcsöt meghozza s melynek nyomában lelki valóság lesz abból az igéretből, hogy „aki én bennem marad és én őbenne az sok gyümölcsöt terem“.

De a hét szentség között még nem emlitettem föl az *az Oltári Szentséget*, még pedig azért nem, mert azt külön kellett s külön akartam kiemelni s figyelmetekbe ajánlani. Ha ugyanis Jézus s hivek közti kapcsolódásról s az emberi szivnek arról az igényéről van szó, hogy Istent mi nem csak hinni s nemcsak imádni, hanem birni is akarjuk, ezt a kapcsolatot sehol sem teremtette meg az Úr úgy s ezt az igényt sehol sem elégitette ki úgy mint az Oltáriszentségben, ahol a köztünk jelenlevő s minket tápláló Krisztussal életközösségben, „communióban“ állunk. Nincs oly szentség, mint az Oltáriszentség, — egy szentségben sincs meg az a páratlan kapcsolódás Krisztussal, mint az Oltáriszentségben; ezt akarja kifejezni a magyar ének is, mely szerint:

Ez nagy szentség valóban, ezt imádjuk legjobban,
Melyet Jézus nekünk rendelt testamentumban.

Jelen van itt test és vér, mely minden kinccsel fölér,
Büneinket ha megbánjuk, minden jót igér.

Kapcsolódott az Isten az emberrel az ő leereszkedő irgalmában valamiképen már az ó-szövetségben is. Tudjuk, hogy Jeruzsálemben volt temploma, hol az irás szavá szerint az Isten különös módon volt jelen; itt állt a frigyszekrény Mózes kőtábláival, itt fogadta az Úr a törvényes áldozatot, itt igért a hozzá folyamodó zsidóságnak meghallgatást s segitséget. Nem mintha nem lehetett s nem kellett volna imádkozni máshol is, még pedig mindenütt, ahol élt s küzdött az ember; de tényleg a jeruzsálemi templom valami különös módon volt szenthelye az Isten titokzatos jelenlétének. S ez vonzotta föl a szenthegyre, az Isten templomába a zsidó népet; az emberek ott is, akkor is azt akarták, amit mi akarunk, meg akarták közeliteni az Urat, meg akarták tenni,

amit sz. Pál ir róluk, „hogy keressék Istent, ha talán tapasztalás által megtalálnák őt.“ (Apost. Cs. 17, 27.) Azért csendült meg a zsoltárokban oly igaz, szivbeli hangon az Istenkeresésnek s az ember és Isten-kapcsolódásnak minden indulata, megcsendült a vágy, a buzgóság, megszólalt a lélek s készülödött e kapcsolat megtapasztalására tisztaságban, alázatban, szent elfogódottságban s érdemtelenségének mély átérzésében; mikor pedig már teljesült kivánsága s feljutott a Szenthegyre, az Isten oltára elé, akkor kitörtek belőle az imádás, az öröm, az odaadás, az édes megnyugvás gerjedelmei; kitörtek belőle mint a mélység örvényes vizei s dagadtak s emelték s vitték a lelket boldog önfeledettségében.

Az Istennel való egyesülésnek e sugalmazott érzelmeiben, az Isten után forrón vágyódó s vele szorosan egyesülő lélek-

nek imáiban kell magunkat gyakorolnunk, midőn a sz. áldozáshoz járulunk. Hiszen itt e szentségben kapcsolódunk igazán Istennel, iti kapcsolódunk Krisztussal úgy, mint soha és sehol másutt. Ó, mi értjük e zsoltárokat, e forró imádságokat, a lélek e lendületes énekeit; sőt azt mondanám, mi jobban értjük meg, mint azok, kiknek szivéből fakadtak, amennyiben ezek a zsoltárok is próféciák voltak, melyek a jobb jövőről szóltak, a léleknek arról a jövendő, boldog állapotáról, mikor Urával, Üdvözitőjével már itt e földön egyesül kimondhatlanul édes s végtelenül megtisztelő szoros kapcsolódásban. Ők előénekelték nekünk azt, amit mi nemcsak mint dalos sejtelmet, hanem mint tényleges harmoniát élvezünk. Azt szeretném már most igazán, ha a régi zsoltárok e prófétai imáival s énekeivel fejeznők ki mi is szent áldozásunk alkalmával szivünknek vágyát,

imádását, hálaját s örömét s ha a Szentlélektől sugalmazott zsoltárok hangján fakadna föl szivünkben az Istenkeresésnek s Istenben való megnyugvásnak gerjedelme, mely ma éppolyan szükséglete lelkünknek, amilyen volt a 3000 év előtti Istentkereső embernek.

Csendüljön meg mindenekelőtt az áldozáshoz készülő lélekben a vágy Isten s Krisztus után s mondjuk mí is a vágyódó zsoltárossal: „Mily kellemesek a te hajlékaid, erők Ura! Kivánkozik s eped lelkem az Ur tornácai után. Szivem és testem örvendeznek az élő Istenben. Mert a veréb talál magának házat és a gerlice fészket, hová fiait elhelyezze, — én a te oltáraidat keresem, erők Ura, királyom és Istenem". (Zsolt. 83. 1—4.) Oda, oda, hozzád vágyom; te oltottad szivembe e vágyat, te vonzasz, te huzasz magadhoz; én csak követem a lelkembe oltott vágyat. Mily

csodálatos ösztönök vezetik a madarakat, hogy hová, mely fára, mely ágra rakják fészküket s ha a veréb s a tengelic s a gerlice nem csalatkozik ösztönszerű sejtelmében, miért csalatkoznám én, mikor érzem, hogy te vonzasz engem s mikor feléd tartok. Igen, kell nekem feléd mennem Uram, épp azért, mert te vonzasz engem! S mily erős e vonzalom! A lelkemből beszél megint a zsoltár, mikor mondja: „Amint kivánkozik a szarvas a vizforrásokhoz, ugy kivánkozik lelkem tehozzád, Isten! Szomjuhozik lelkem az erős, élő Istenhez; mikor jutok el s jelenek meg az Isten szine előtt? Az én könnyhullatásom kenyerem nekem éjjel s nappal, midőn naponkint mondják nekem: Hol vagyon a te Istened?“ (Zsolt. 41, 1—4.) Én is vágyódom az eleven vizek forrása után, hol lelkem szomját olthatnám. Engem is űz sok láthatatlan ellen-

sége a lelki békének mintahogy a szarvast űzik üldözői ; én is szomjazom s fonynyadok ; én is vágyódom lelkem epedésével az erős, élő Isten után, ki magamagával táplál, — ki az erősek kenyerét adja nekem s aki mint áradozó forrás önti el lelkemet, mikor megvigasztal s megerősit s lecsitit. S oly jól esik nekem, ha meggondolom, hogy magát ezt a vágyat is az Ur oltotta belém ; ő hozza öntudatomra, hogy mit kivánjak s mi után vágyódjam ; ő sugalmaz, hogy életet kérjek, tisztább, nemesebb, bizóbb életet s hogy ezt a vele való egyesülés által tökéletesebben birjam is.

Lehetséges azonban, hogy néha tatán maga ez az Istenkereső vágy is merészségnek látszik nekem, mikor büneimre s érdemtelenségemre gondolok s azért jó lesz, ha a zsoltáros nyomában e vágyammal összekötöm érdemtelenségem mély

érzetét. Ez szállta meg a zsoltáros lelkét is, mikor mondja: „Ki megy föl az Úr hegyére, vagy ki fog állani az ő szent helyén.! Az ártatlan kezü s tiszta szivü, ki lelkét nem adta hiúságra, sem álnoksággal nem esküdött felebarátjának; az veszen áldást az Úrtól és irgalmat az őt szabaditó Istenétől.“ (Zsolt. 23, 3.) Valóban, ha önlelkünk gyarlóságaira s bűneire gondolunk, ki lesz az, aki dacára a forró vágynak, közeledni merne az Úr oltárához s járulni merészelne asztalához? Azt csak az teheti, akinek tiszta a keze, tiszta a szive, aki nem veszi hiába az életet, hanem jól fölhasználja Isten ajándékait. Az ilyenhez jön az Isten s ő megy feléje; csak az ilyenben száll meg az Úr, nála lakik s megérezteti vele szeretetét, vigaszait. Azért támad föl az én lelkemben is a vágy, hogy „moss meg engem mindinkább gonoszságomból s bünömből

tisztits meg engem," „Hints meg engem izsóppal és megtisztulok ; moss meg engem és a hónál fehérebb leszek." (Zsolt. 50, 4. 9.) Nagy-nagy lelki tisztaságra akarok szert tenni, mert tudom, hogy e nélkül nem közelithetem meg Uramat s Istenemet; nemcsak a nagy bünöktől akarok tisztulni, hanem más kisebb hibáktól is, ha öntudatomra jutnak: „Megmosom kezeimet az ártatlanokkal s körülveszem Uram, a te oltárodat." (Zsolt. 25. 6.) „Könyörülj rajtam Uram, mert erőtlen vagyok, gyógyits meg engem, Uram, mert reszketnek csontjaim! Fordulj meg, Uram és mentsd ki lelkemet; szabadits meg engem a te irgalmasságodért! Elfáradtam fohászkodásomban, megáztatom fekvőhelyemet könyhullatásaimmal." (Zsolt. 6, 7.) S miután ez az érzés is mélyen átjárt engem, akkor megpihenek s hallgatom, hogy mit szól bennem az Úr s mondom megint a zsol-

tárossal: „Meghallom, mit szól az Úr Isten; mert békességet szól az ő népének és szenteinek és azoknak, kik szivükbe térnek.“ (Zsolt. 84. 9.) Magamba térve s összeszedve lelkem összes erőit s érdeklődését, Krisztusra irányitom figyelmemet, kit magamhoz vettem s várom, hogy mit szól, mit mond nekem. Az ő szava ugyan nem hang, nem emberi beszéd; hanem azért mégis nagyon érthető szó, mellyel lelkemre hat s közli magát velem. Megértem én ugyanis sz. áldozásaimban teljes világossággal, hogy itt ő magamagát adja nekem, magát, valóságát, a kegyelmek s erők forrását, a kenyér szinével letakart istenséget s emberséget s hogy őt itt kétféleképen kell megfognom s magam számára lefoglalnom, először mély s alázatos hittel, mely a sötétben is hozzá ragaszkodik, — azután pedig azzal a gyakorlati meggyőződéssel,

hogy én ez egyesülés által mindenre rá képesittetem, mit tőlem Isten s a hivatás vár. Mit várnék még, mit akarnék, hogy Isten adjon nekem? Akinek Krisztus önmagát adta, annak erőt s kegyelmet is adott ; annak mindazt adta, amire szüksége lehet. Ha nem is éreznék semmi különös felbuzdulást sz. áldozásomban, azt az egyet tudom s átérzem, hogy Krisztus lett az enyém s hogy következőleg erő és lélek lakik bennem s azért mondom megint a zsoltárossal ; „Én pedig a te erősségedet éneklem és fölmagasztalom irgalmadat reggel ; mert oltalmam lettél és mendékem az én szorongásom napján. Én segitőm, neked éneklek, mert oltalmazó Istenem vagy ! (Zsolt. 53, 17.) Te vagy az s te bennem vagy ! Te segitsz meg az alázat, a szelidség, a türelem megpróbáltatásaiban ; te fékezesz s tartsz vissza a szenvedélyek s

veszteségek indulataiban, hogy el ne ragadjanak s hogy megtartsam uralmamat gondolataim, szavaim, cselekedeteim fölött. Veled való egyesülésemben megőrzöm kedélyem nyugalmát, szivem békéjét; tőled veszem eligazodásomat bajban, veszélyben, betegségben, üldözésben, életben-halálban. Hogyne vigasztalódnám hát s hogyne osztanám a zsoltáros érzelmeit, mikor másutt ismét igy kiált föl: „Magasztaljátok a mi Urunkat, Istenünket és boruljatok le lábai zsámolya előtt, mert ő szent.“ (Zsolt. 98, 5.) Igen, ti kik ismeritek őt a hit fényében s kik hiszitek őt a kenyér szinében, magasztaljátok nevét! Kiáltsátok világgá ragaszkodó szeretetetek s imádó tiszteletetek nyelvén: nagy az Ur s mégis közel van hozzánk; végtelen az Ur, s mégis adja magát nekünk. Ez a sz. titok s a kenyér szine az Ur fátyola, fátyol, melyet gyöngeségünk végett ölt ma-

gára ; de a fátyol mögött egész valóságával s erejével van jelen s igy adja magát nekünk „és megtelünk reggel irgalmasságával és örvendezünk és gyönyörködünk minden napjainkban". (Zsolt. 89, 14.)

Az ilyen sz. áldozás azután kitágitja szivünket s buzgó közbenjárásra s forró imára hangol testvéreinkért is s mi szivesen befoglaljuk ilyenkor imádkozó szivünkbe mindazokat, kiket szeretünk s kikért imádkozni tartozunk. „Tekints Uram — mondjuk megint a zsoltárossal (89, 16.) — a te szolgáidra és alkotmányidra", lássák szolgáid a te műveidet és a nemzedékek a te dicsőségedet ! Nézz le Uram, kegyesen hiveidre s összes intézményeikre, családainkra, városainkra, falvainkra, országunkra. Vezéreld a hatóságot s oltalmazd meg a föld népét. Add, hogy mi, kik egyházadhoz tartozunk s asztalodnál étkezünk, egymás iránt a szeretet s a köl-

csönös megértés, vagy legalább az elviselés közösségében éljünk! Egyesülök a szenvedő s a diadalmaskodó egyházzal, a szenvedő lelkekért imádkozom, a boldogultaknak meg érdemeit terjesztem eléd. Akkor azután ugy tetszik, mintha megtalálnám hódolatom s szeretetem testvérségében helyemet s mintha hallanám az öröm titokzatos zsibongását, mely eget s földet betölt s a szegény halandót is belevonja az Isten meghitt barátságába, hová nem jutott volna, ha Krisztus nem vonja őt be sz. titkai s elsősorban az Oltáriszentség által fölséges, titokzatos életének közösségébe.

Végezzük igy k. h. a mi szent áldozásainkat s kapcsolódjunk Krisztussal szentségeinkben a hitnek szellemében s Istentkereső lelkünk ösztöneinek friss közvetlenségével. Megtapasztaljuk akkor, hogy mennyire igaz ebben a vonatkozásban is

Sz. Pál szava: „Jézus Krisztus ugyanaz tegnap és ma és mindörökké“ (Zsid. 13. 3.) s hogy nemcsak ugyanaz, aki volt régen, hanem, hogy velünk is ugy kapcsolódik, mint kapcsolódott a régiekkel. Ő ugy hat reánk, mint hatott régen szentjeire; ő ujjászül s erősít, ő tisztit s enyhit; ő fakasztja az élet erőit, most ugy mint régen. Fakadtak az erők régen a keze érintésétől, — most pedig fakadnak ugyanez erők a vele való szentségi érintkezéstől. S ami a fő, az, hogy ez mind bennem, bennem megy végbe s ismétlődik meg folyton. Ha ugyanis csak azzal érném be, ami jót s irgalmat Krisztus másokkal tett, — ha csak arról tudnék, ami erőt s kegyelmet másoknak adott, akkor oly emberhez hasonlitanék, kinek tengerekről, tavakról s folyókról mesélnek, — akinek elmondják, hogy máshol messze-messze mily források fakadnak, mily folyamok

lejtnek, mily tengeráramok járnak; de aki maga tengert soha sem látott, a folyóban nem uszott s a forrásból nem meritett. Tudja tehát, hogy ilyesmi is van, de az végre is messze van s szinte nem az ő számára van. Nekem Krisztus, a hit, a szentségek s az azokból fakadó kegyelmek nem ilyen távoli folyók és források, melyeket csak betükből s hallomás után ismerek; hanem nekem ezek mind meleg, közeli valóságok! Mikor ugyanis én Krisztushoz járulok nagy hittel s alázattal s mikor szentségeiben vele kapcsolódom, akkor a szivem rezdül s mozdul meg s akkor bennem, a lelkemben fakadnak források. Az az eleven viz, az életnek vize, nekem már nem mese, nem hallomás többé, hanem valóság, mert bennem fakad, bennem csörgedezik s ha nem is tenger s nem is folyó, se baj; de forrás, mely üdit, frissit s boldogit.

Ime igy él örök jelenben köztünk Krisztus s igy megyünk el mellette mi mindnyájan az élet utján! Lépjünk hozzá bizalommal s mondjuk neki: Ur Jézus el ne hagyj, mert Üdvözitőnk vagy! Ne hagyj el, hanem nevelj, táplálj s erősits! Szavadnak hinni akarunk s téged magadat kezednél fogunk meg, mikor szentségeidhez járulunk. Vezess igy tovább a több, az örök élet felé, Istennek boldogitó látása s birása felé; vezess országodba! Amen.

Székesfehérvár, 1914. január 15.

